

อ่านไทย คำที่มีอักษร“ร”เป็นตัวตาม Words that consist of R alphabet in Thai

รศ.จิรภัทร แก้วกู่*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงคำอ่านคำในภาษาไทย จากคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่มีอักษร ร เป็นตัวตาม โดยอิงข้อมูลพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ.๒๕๔๖ จำนวน ๗๐ คำ ตามหลักภาษาศาสตร์ทั่วไป และพบว่าสระ อ [a] เรียงซ้อนกันอยู่ ๒ ตำแหน่ง สระหน้าเปลี่ยนเป็นสระ ออ ถ้าสระหลังเป็น อา [a:] อ-อี [i,i:] อุ-อุ [u,u:] เอ [e] หรือ โอ [o:] สระหน้าคงเสียง อ [a] ไว้

คำสำคัญ: คำยืม, ลักษณะการอ่านออกเสียง, ไวยากรณ์

Abstract

The article has the objective to study and the characteristic and changes of word in Thai language from the loan Sanskrit words that consist of R alphabet in Thai for suffix by reference dictionary of the Royal Institute of B.E. 2543 Edition 1, 2546, total 70 words. These are to follow by general major concepts of linguistics. The A suffix's vowel order 2 positions which prefix's vowel transfer Ao [ออ] vowel. If suffix vowel is A [อา] [i,i:] อุ-อุ [u,u:] เอ [e] หรือ โอ [o:] prefix vowel still อ [a] same vowel.

Keyword; Loan word, Characteristics of Pronunciation Reading, grammar

๑. ที่มาของเรื่อง

สำหรับคนไทยบางคน บางกลุ่มออกเสียงเป็นเสียงเดียวกัน ผู้ฟังจะนึกคิดถึงคำไปด้วย จึงจะจับสาระที่สื่อและเข้าใจตรงกันได้ และพบว่าคำที่มี ร [r] ผสมอยู่จะยืมมาจากภาษาบาลีและสันสกฤต ภาษาไทยเป็นสระลดรูปหรือสระจมจะออกเสียงเป็นสระ ออ [a]

---

*อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

เช่น กรุณา [กระรุณา] หรือเป็นสระ ออ [๔๔] เช่น ทรชาติ [ทอระชาติ] และบางคำออกเสียงได้ ทั้งสองแบบ เช่นคำ กรณี [กระระณี-กอรระณี], จรกรรม [จะระก่า-จอรระก่า]

ลักษณะการออกเสียงคำยืมเหล่านี้จะอ่านอย่างคำไทยทั่วไป/ตามนิยม หรือจะ กลับไปอ่านอย่างบาลีสันสกฤต/ตามหลักภาษา ว่าคำไหนอ่านได้เป็นเสียงสระ อะ [a] เป็น เสียงสระ ออ [๔๔] หรือคำไหนอ่านทั้งสองแบบนี้ของแต่ละคน แล้วจะรู้ได้อย่างไร

๒. ข้อมูลภาษา

จากการสำรวจคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต เก็บตัวอย่างจากพจนานุกรม ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๖ เฉพาะคำที่มี ร [r] เป็นตัว ตาม และพบเห็นบ่อยๆ คือ

ลำดับ	คำยืม	พจนานุกรม ๒๕๔๒
๑	กรกฏาคม	กระระกะ-,กรักกะ-/๑๑
๒	กรกฏ	กอรระกต/๑๐
๓	กรณี	กระระ-/กอรระ-/๑๑
๔	กรวิก	กระระ-,กอรระ-/๑๘
๕	กรุณา	กระรุณา/๗๐
๖	กระเรณู	กระเรณู/๗๑
๗	ครหา	คะระหา,คอรระหา/๒๑๙
๘	ครุ	คะรุ
๙	ขมรณี	คอรระณี/๒๗๒
๑๐	ขมรวาส	คะรวาวาด/๒๗๒
๑๑	จรจรัล	จอรระจะรัน, จอนจะรัน/๒๘๘
๑๒	จรดล	จอรระदन/๒๘๘
๑๓	จรบพ	จอรระบาด/๒๘๘
๑๔	จรณะ	จะระนะ/๒๘๘
๑๕	จรบาท	จอรระบาด/๒๘๘
๑๖	จริต	จะหุริต/๒๙๑
๑๗	จரிய	จะ-/๒๙๑
๑๘	ชรา	ชะ-/๓๔๗
๑๙	ดระณี	ตะระระณี/๓๙๔
๒๐	ดระธาน	ดอรระทาน/๓๙๔
๒๑	ดระณ	ตะระณ/๓๙๕

ลำดับ	คำยืม	พจนานุกรม ๒๕๕๒
๒๒	ดรุณี	ดะรุณี/๓๙๕
๒๓	ทรกรรม	ทอระ-/๕๐๐
๒๔	ทรชาติ	ทอระ-/๕๐๐
๒๕	ทรพล	ทอระ-/๕๐๑
๒๖	ทรพิช	ทอระ-/๕๐๑
๒๗	ทรยุค	ทอระ-/๕๐๑
๒๘	ทรยศ	ทอระ-/๕๐๑
๒๙	ทรราชย์	ทอระ-/๕๐๑
๓๐	ทรลักษณ์	ทอระ-/๕๐๑
๓๑	จรณะ	ทะระนะ/๕๕๒
๓๒	จรณี	ทะระณี/๕๕๒
๓๓	จรมาน	ทอระมาน/๕๕๓
๓๔	นรชาติ	นอระ-/๕๖๓
๓๕	นรเทพ	นอระ-/๕๖๓
๓๖	นรบดี	นอระ-/๕๖๓
๓๗	นรราช	นอระ-/๕๖๓
๓๘	บรม	บอระม-/๖๐๔
๓๙	บรมัตถ์	บอระมัต/๖๐๔
๔๐	บริกรรม	บอระกัม/๖๐๗
๔๑	บริขาร	บอระขาน/๖๐๗
๔๒	บริษัฑ	บอริสัฑ/๖๐๙
๔๓	ปรนัย	ปะระ-/๖๕๐
๔๔	ปรโลก	ปะระ-/ปอระ-๖๕๐
๔๕	ปรปักษ์	ปอระ-๖๕๐
๔๖	ปรม	ปะระ-ปอระ/๖๕๑
๔๗	ผรุส	ผะระสุ/๗๒๖
๔๘	พรสวรรค์	พอน/๗๕๘
๔๙	มรกต	มอระกต/๘๓๔
๕๐	มรณกรรม	มอระนะกำ/๘๓๔
๕๑	มรณภัย	มะระนะไพ-มอรอนะไพ/๘๔๓
๕๒	มรณบัตร	มอระนะปัต/๘๓๔
๕๓	มรณภาพ	มอระนะพาบ/๘๓๔

ลำดับ	คำยืม	พจนานุกรม ๒๕๕๒
๕๔	มรดก	มอระดก/๘๓๕
๕๕	วรทาน	วอระ-วอระ-/๑๐๕๔
๕๖	วรวิหาร	วอระ-/๑๐๕๔
๕๗	ศรศิลป์	สอระ-/๑๐๙-
๕๘	ศรวณีย์	สอระวณี/๑๐๙๓
๕๙	สรณ	สอระนะ/๑๑๓๓
๖๐	สรท	สอระทะ/๑๑๓๓
๖๑	สรภัญญ์	สอระ-สอระ/๑๑๓๔
๖๒	สรภู	สอระ-/๑๑๓๔
๖๓	หระคุณ	หอระคุณ/๑๒๖๗
๖๔	หระดล	หอระดล/๑๒๖๗
๖๕	หระดี	หอระดี/๑๒๖๗
๖๖	อระชุน	ออระชุน/๑๓๓๕
๖๗	อระดี	ออระ-/๑๓๓๕
๖๘	อระทัย	ออระไท/๑๓๓๕
๖๙	อระนุช	ออระนุช/๑๓๓๕
๗๐	อระพินท์	ออระพิน/๑๓๓๕

จากตัวอย่างข้างต้น พบการเรียงลำดับอักษรในลักษณะ ตัวนำ และ ตัวตาม จำนวน ๑๙ คู่คือ กร [ข้อ ๑-๖], คร [๗-๘], ขร [ข้อ ๙-๑๐], จร [ข้อ ๑๑-๑๗], ชร [ข้อ ๑๘], ดร [๑๙-๒๒], ทร [ข้อ ๒๓-๓๐], ธร [ข้อ ๓๑-๓๓], นร [ข้อ ๓๔-๓๗], พร [ข้อ ๓๘-๔๒], ปร [ข้อ ๔๓-๔๖], ฟร [ข้อ ๔๗], พร [ข้อ ๔๘] มร [ข้อ ๔๙-๕๔], วร [ข้อ ๕๕-๕๖], ศร [ข้อ ๕๗-๕๘], สร [ข้อ ๕๙-๖๒], หร [ข้อ ๖๓-๖๕] และ อร [ข้อ ๖๖-๗๐]

พยัญชนะ/อักษรเดิม ๓๕ ที่ไม่ปรากฏข้อมูลว่ามีอักษร ร [r] ตามหลังคือ ข ง ฉ ฉฌ น ฎ ฐ ฑ ฒ ณ ฎ ฌ ฌ ฎ ร ล ษ ฬ รวม ๑๖ ตัว และพยัญชนะเดิมอีก ๗ ตัวคือ ข ค ช ฎ ฝ ฟ ฮ ส่วนอีก ๓ ตัวเป็นอักษรนำคือ ดร พร อร

๓. ทฤษฎีภาษาศาสตร์ทั่วไป

พยัญชนะ ร [เรื่อ] เป็นพยัญชนะเหลว [liquids] คู่กับ ล [l] ฐานปุ่มเหงือก/ฟัน ในเวลาออกเสียง ปลายลิ้นจะเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ม้วนขึ้นและสับดลงเพียงครั้งเดียว ปลายลิ้นขณะสับดลงจะสัมผัสปุ่มเหงือกครั้งเดียวเรียกว่าเสียงลิ้นร่ว [trill, rolled]

ส่วนพยัญชนะ ล เป็นประเภทเสียงข้างลิ้น [Lateral] โดยแนวกลางลิ้นสัมผัสใกล้เคียงกับเพดานปากในจุดที่แคบ และสองข้างลิ้นละจากเพดานปาก ปล่อยให้ลมผ่านออกมาจัดเป็นพยัญชนะเสียงอ่อนที่สุดในกลุ่ม เรียงตามลำดับเสียงแข็ง>อ่อน คือ ล [l] ว [w], ย [y], ร [r] เมื่อเสียงเหล่านี้มาคู่กันในตำแหน่งหน้า-หลัง เป็นเสียง “แข็ง/อ่อน” หรือ “อ่อน/แข็ง” เสียงอ่อนจะเปลี่ยนแปลงก่อนเสมอ

๔. วิเคราะห์

สระ [vowel] เป็นคำเรียกส่วนใจกลางของพยางค์ [peak] ของการเสียงเป็นสำคัญ อยุ่ในช่องปากอยู่ในลักษณะเปิดหรือค่อนข้างเปิด สัมผัสกันเล็กน้อย ลักษณะการเกิดเสียงจึงอยู่ที่ริมฝีปาก และตำแหน่งการเคลื่อนไหวลิ้น

ในภาษาบาลีและสันสกฤตนิยมสระเสียงสั้นหรือเสียงยาวเรียงซ้อนกันหลายตำแหน่ง ส่วนภาษาไทยไม่นิยมคำเสียงสั้น/ยาวติดกันๆหลายตำแหน่งเมื่อยืมคำบาลีสันสกฤตที่มีลักษณะดังกล่าวมาใช้จึงต้องผลัดเสียง /ทำเสียงที่เหมือนกันให้ต่างกัน [dissimilation] โดยเปลี่ยนเสียง,เติมเสียง,ตัดเสียงกล่าวให้จำนวนพยางค์น้อยลง สระ อะ-อา [a-a:] เป็นสระกลางต่ำ จึงนิยมเปลี่ยนเป็น ออ สระหลังต่ำในตำแหน่งต้นพยางค์ ส่วนตำแหน่งท้ายพยางค์นิยมเปลี่ยนเป็น โอะ สระหลังกลาง [กมล > กะ-มน]

๔.๑ พยัญชนะกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม พยัญชนะในกลุ่มนี้ตามข้อมูลข้างต้น คือ ก [k] ฐานเพดานอ่อน, ป [p] ฐานริมฝีปาก และ อ [ʔ] ฐานเส้นเสียงเรียงลำดับเป็นพยัญชนะต้น และพยัญชนะตาม คือ กร [กะ-ระ] พร [ปะ-ระ] และ อร [อะ-ระ] เมื่อพยัญชนะ อะ [a] เป็นสระกลางต่ำเรียงซ้อนกันอยู่ ๒ ตำแหน่ง จะผลัดเสียง [dissimilation] สระหน้า อ [a] เป็นสระหลังต่ำ ออ [๕๕] ดังนี้

กรกฎาคม > กอ-ระ-กะ-ตา-คม

กรกฎ > กอ-ระ-กต

กรณี > กอ-ระ-ณี

กรวิก > กอ-ระ-วิก

ปรนัย > ปอ-ระ-ไน

ปรโลก > ปอ-ระ-โลก

ปรปักษ์ > ปอ-ระ-ปัก

ปรมาภิไธย > ปอ-ระ-มา-พิ-ไท

อรชุน > ออ-ระ-ชุน

อรดี > ออ-ระ-ดี

อรทัย > ออ-ระ-ไท

อรนุช > ออ-ระ-นุช

อรพินท์ > ออ-ระ-พิน

ถ้าพยัญชนะ ร [r] ผสมกับสระต่างวรรณะกันเป็น อา อิ อุ เอ โอ หรือเป็นคำ มียืนเป็นเสียงทาบหน้า [onset] มีสระและเสียงทาบหลัง/ตัวสะกด [coda] จะคงเสียง อะ [a] ไว้ เช่น กรรณา > กระรณา, กรเรณู > กระเรณู, ปรีโยसान > ปะ-ริ-โย-सान

๔.๒ พยัญชนะกัก ไม่ก้อง มีลม พยัญชนะกลุ่มนี้ ตามข้อมูลข้างต้น คือ ค, ข [kh], ฐานเพดานอ่อน, ท, ฐ [th] ฐานปุ่มเหงือก/ฟัน และ ผ, พ [ph] ฐานริมฝีปาก รวมเป็น ๓

พยัญชนะ ๖ พยัญชนะ เมื่อพยัญชนะ อะ [a] เรียงซ้อนกันอยู่ ๒ ตำแหน่ง จะผลักเสียง [dissimilation] เป็นสระหลังต่ำ ออ [ɔɔ] เหมือนข้อ ๔.๑ ดังนี้

ครหา > คอ-ระ-หา	ฆรณี > คอ-ระ-ณี
ทรกรรม > ทอ-ระ-กำ	ทรชาติ > ทอ-ระ-ชาติ
ทรพิช > ทอ-ระ-พิด	ทรยุค > ทอ-ระ-ยุค
ทรยศ > ทอ-ระ-ยด	ทรราชย์ > ทอ-ระ-ราด
ทรลักษณ์ > ทอ-ระ-ลัก	ชรณี > ทอ-ระ-ณี
ชรมาน > ทอ-ระ-มาน	ผรส > ผอ-ระ-สุ

ถ้าพยัญชนะ ร [r] ผสมกับสระต่างวรรณะกันเป็น อา อิ อุ เอ โอ หรือเป็นคำ มียืน เป็นเสียงทาบหน้า [onset] มีสระและเสียงทาบหลัง/ตัวสะกด [coda] จะคงเสียง อะ [a] ไว้ เช่น ครุ [คะรุ], ฆราวาส [คะ-รา-วาส]

กรณี พร [phr] ในคำ พรสวรรค์ อ่านว่า พอน-สะ-หวัน ตัดพยัญชนะ อะ [a] ท้าย พยางค์ทิ้ง เมื่อไม่มีสระผสมจึงกลายเป็นตัวสะกด[สังโยค] เหมือนกับ ร [r] ในตำแหน่งท้าย พยางค์ เช่น อุทุมพร [อุ-ทุม-พอน] นรากรณ์ [นะ-รา-กอน]

๔.๓ พยัญชนะกัก ก้อง ไม่มีลม พยัญชนะ ด [d] ฐานปุ่มเหงือก/ฟัน และ พยัญชนะ บ [b] ฐานริมฝีปาก เป็นพยัญชนะเติมสร้างขึ้นใหม่จากพยัญชนะ ต[t], ป [p] ตามลำดับ แต่ไม่ได้หมายความว่าพยัญชนะ ต [t], ป [p] จะเปลี่ยนแปลงเป็นพยัญชนะ ด [d], บ [b] เป็นเรื่องที่ควรแยกไปพูดถึงต่างหาก

[๑] พยัญชนะ ด [d], และ ร [r] เรียงซ้อนกันอยู่ ผสมกับพยัญชนะ อะ [a] เรียง ๒ ตำแหน่ง และพยัญชนะ ร [r] มีพยัญชนะนาสิกเรียงประชิด/ไม่ประชิดหลัง จะผลักเสียง อะ หน้า เป็นเสียง ออ [ɔɔ] เช่น ดรณี > ดอ-ระ-ณี, ดรธาน > ดอ-ระ-ทาน ถ้าพยัญชนะ ร [r] ผสมกับสระต่างวรรณะกันเป็น อา อิ อุ เอ โอ หรือเป็นคำ มียืนเป็นเสียงทาบหน้า [onset] มี สระและเสียงทาบหลัง/ตัวสะกด [coda] จะคงเสียง อะ [a] ไว้เช่น

ดรณ > ดะ-รณ	ดรณี > ดะ-ร-ณี	ตรงค์ > ดะ-รง

[๒] พยัญชนะ บ [b], ผสมกับพยัญชนะ อะ [a] และพยัญชนะ ร [r] เรียงซ้อนหลัง ผสมกับสระ อะ [a] อิ [i]ตำแหน่ง และพยัญชนะ ร [r] มีพยัญชนะนาสิก[ถ ญ น ม]หรือ เสียงดแทรก[ศ ษ ส ห] เรียงประชิด/ไม่ประชิดหลัง จะผลักเสียง อะ หน้า เป็นเสียง ออ เช่น

บรม > บอ-รม	บรมัตถ์ > บอ-ระ-มัต
บริกรรม > บอ-ระ-กัม	บริกรม > บอ-ริ-กรม
บริขาร > บอ-ริ-ข	บริคนท์ > บอ-ริ-คน
บริษัท > บอ-ริ-สัด	บริหาร > บอ-ริ-หาน

๔.๔ พยัญชนะนาสิก เสียงพยัญชนะที่เกิดจากการปิดกั้นในช่องปาก และเปิดทาง ให้ลมขึ้นสู่โพรงจมูกด้วย จมูกจึงเป็นฐานร่วมและนิยมเรียกพยัญชนะที่ออกโดยวิธีนี้ว่า เสียง

นาสิก [nasals] ได้แก่พยัญชนะ ๕ ตัวแต่มี ๔ พยัญชนะคือ ง [ŋ], ญ [y], ณ น [n] และ ม [m]

คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในภาษาปราชญ์ข้อมูลเฉพาะคำที่มีหน่วย น [n] และ ม [m] ต้นคำเท่านั้น อ่านไทยได้ ๒ แบบ

[๑] เมื่อพยัญชนะ ร [r] ผสมกับสระ อะ [a] จะผลัดสระ อะ [a] ที่ผสมกับพยัญชนะนาสิกเป็นเสียง ออ [ɔɔ] เช่น

นรชาติ > นอ-ระ-ชาติ	นรเทพ > นอ-ระ-เทพ
นรบตี > นอ-ระ-บอ-ตี	นรราช > นอ-ระ-ราช
มรกต > มอ-ระ-กต	มรณกรรม > มอ-ระ-นะ-กำ
มรณภัย > มอ-ระ-นะ-ไพ	มรณบัตร > มอ-ระ-นะ-บัตร
มรณภาพ > มอ-ระ-นะ-พาบ	มรดก > มอ-ระ-ดก
มรสุม > มอ-ระ-สุม	

[๒] เมื่อพยัญชนะ ร [r] ผสมกับสระต่างวรรณะเป็น อา [a:] อ-อี [i:,i:] อุ-อุ [u,u:] เอ [e] หรือ โอ [o:] หรือเป็นเสียงทาบหน้า [onset] จะอ่านเป็นเสียงสระ อะ [a] เช่น

นรากร > นะ-รา-กอน	นราธิป > นะ-รา-ทิบ
นเรศวร > นะ-เร-สวณ	นรีเวช > นะ-รี-เวด
นโรดม > นะ-โร-ดม	นรก > นะ-รก
มริจ > มะ-ริด	มรุต > มะ-รุต

๔.๕ พยัญชนะกึ่งเสียดแทรก พยัญชนะเสียงกึ่งเสียดแทรก เป็นเสียงอยู่ระหว่างกักลม [stops] หรือเสียงเสียดแทรก [Affricates] ได้แก่พยัญชนะฐานเพดานแข็ง ๔ ตัวคือ จ [c], ฉ ช ฌ [ch] เสียง จ ไม่ก้อง ไม่มีลม ส่วนสามตัวหลัง ไม่ก้อง มีลม[ตามออกมาก]

[๑] เมื่อพยัญชนะ ร [r] ผสมกับสระ อะ [a] จะผลัดสระ อะ [a] ที่ผสมกับพยัญชนะกึ่งเสียดแทรกเป็นเสียง ออ [ɔɔ] เช่น จรดล > จอ-ระ-ดณ จรบพ > จอ-ระ-บาด จรบพ > จอ-ระ-บด

[๒] เมื่อมีพยัญชนะนาสิกเรียงอยู่หลัง จะอ่านเป็นเสียง อะ [a] เช่น จรณะ [จะ-ระ-นะ]

[๓] เมื่อพยัญชนะ ร [r] ผสมกับสระต่างวรรณะเป็น อา [a:] อ-อี [i:,i:] อุ-อุ [u,u:] เอ [e] หรือ โอ [o:] จะอ่านเป็นเสียงสระ อะ [a] เช่น จริต > จะ-หริด จรียา > จะ-ริ-ยา

๔.๖ พยัญชนะเสียดแทรก พยัญชนะประเภทเสียดแทรก[Fricatives] หรืออูสุมะ/อูษมัน [Sibilants] เป็นพยัญชนะที่เกิดจากฐานกรณปล่อยให้ลมเสียดแทรกออกมา ไม่มีการปิดกักลม แต่จะเปิดช่องแคบระหว่างฐานกับกรณ ให้ลมผ่านออกมาได้ จะได้ยินการเสียดสีคือเสียง ฟ [f] ศ ษ ส [s] ห ฮ [h] ฟ, ฮ เป็นพยัญชนะเติม ส่วน ษ เป็นพยัญชนะสันสกฤต

มี พยัญชนะ ร ตามหลังเพยาง ๓ คำคือ ชรช [ได้, หา], ชรว [ไป] และ ชรว [ไป, เบียดเบียน]^๑ คำเหล่านี้ไม่มีใช้ในภาษาไทย

ในตำราบาลีสันสกฤตจัด ศ [s] ฐานเพดานแข็ง ษ [s] ฐานปุ่มเหงือก ส [s] ฐานฟัน ส่วนภาษาไทยจัดรวมไว้ฐานปุ่มเหงือก/ฟัน

[๑] พยัญชนะ ศ, ส มี ร [r] ตามหลัง เสียงสระ อ [a] จะอ่านเป็นสระ ออ เช่น

ศรศิลป์ > สอน-สิน]

สรทกาล > สอ-ระ-ทะ-กาน

สรภัญญ์ > สอ-ระ-พัน]

สรภู > สอ-ระ-พู

[ศรศิลป์-ตัดเสียง อะ ที่ ร เมื่อไม่มีสระอาศัยจึงเปลี่ยนเป็นตัวสะกด]

[๒] ถ้ามีพยัญชนะนาสิก [ง,ญ,ณ, น,ม] เรียงประชิดหรือไม่ประชิด จะอ่านเป็นเสียง อะ [a] เช่น ศรวณีย์ > สะ-ระ-วะ-ณี สรณ > สะ-ระ-ณะ

[๓] พยัญชนะ ห [h] ฐานเส้นเสียง ผสมสระ อะ [a] มี ร [r] จะอ่านเป็นเสียง ออ ทั้งหมด เช่น หรคุณ > หอ-ระ-คุณ หรดาล > หอ-ระ-दान หรดี > หอ-ระ-ดี

๕.๖ พยัญชนะกึ่งสระ [semi-vowels] ฎ [w] ฐานริมฝีปาก [bilabial] เป็นเสียงกึ่งสระ ฐานกรณ์จรดกันไม่สนิทหรือกระทบนิดหน่อย แล้วเปิดให้ลมเป็นพยัญชนะเสียงอ่อน จะเปลี่ยน อะ [a] เป็น ออ เช่น วรทาน > วอ-ระ-ทาน วรวิหาร > วอ-ระ-วิ-หาน

๕. สรุป

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการอ่านคำยืมบาลีสันสกฤตในภาษาไทย จะมีส่วน ๒ ประการคือ เสียงสระและเสียงพยัญชนะ

๕.๑ การเปลี่ยนแปลงการอ่าน สระ อ [a] ๒ ตัวเรียงซ้อนกันอยู่; สระหลังเป็น อ [a] ผสมกับพยัญชนะ ร [r] สระหน้าผสมกับพยัญชนะ ๗ ประเภทตัวใดตัวหนึ่งคือ

[๑] พยัญชนะเสียงกึ่งสระ ฎ [w],

[๒] พยัญชนะเสียดแทรก ศ,ส [s], ห [h],

[๓] พยัญชนะกักเสียดแทรก จ [ch],

[๔] พยัญชนะนาสิก น [n], ม [m],

[๕] พยัญชนะกักเสียงก้องฐานริมฝีปาก บ [b],

[๖] พยัญชนะกักเสียง ไม่ก้อง มีลม ค ฆ [kh], ท ฐ [th] ผ [ph]

[๗] พยัญชนะกักไม่ก้องไม่มีลม ก [k] ป [p] อ [ʔ]

สระ อะ [a] ที่ผสมกับพยัญชนะเหล่านี้ จะเปลี่ยนแปลงสระ ออ

^๑หลวงบรรณรักษ์ (นิยม รักไทย), *สัทสัท-ไท-อังกฤษอภิธาน*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : แสงดาว, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑๖๖.

๕.๒ การไม่เปลี่ยนแปลงการอ่าน

[๑] พยัญชนะตัวใดก็ตามผสมกับสระหน้า อ [a] มีพยัญชนะหลัง ร [r] ผสมกับสระ อี-อี อุ-อุ เอ โอ สระหน้า อะ [a] จะไม่เปลี่ยนแปลง

[๒] พยัญชนะกักเสียดแทรก หรือพยัญชนะกักไม่ก้องไม่มีลม มีพยัญชนะนาสิก ผสมกับสระ อ [a] และพยัญชนะ ร [r] ผสมสระ อะ [a] เรียงซ้อนหลัง สระหน้า อะ [a] จะไม่เปลี่ยนแปลง

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑) หนังสือ :

บวรบรรณรักษ์, หลวง (นิยม รักไทย). **สัสกฤต-ไท-อังกฤษอภิปธาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว, ๒๕๕๒.

พระมหาสมปอง มุทิโต. **คัมภีร์อภิปธานวรรณนา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรพรินท์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๗.

๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย. “วัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๓๒.

ศิรินทร สิ้นศิริโรจน์. “ลักษณะการเปลี่ยนแปลงคำอ่านภาษาไทย”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๖.